

Startnotitie actualisatie bomenbeleidsplan

Gemeente Hardinxveld-Giessendam

1 Inleiding

Aan het einde van 2021 liep de looptijd van het vorige bomenbeleidsplan af en in 2022 is een nieuw Groenbeleidsplan 2022-2032 vastgesteld. Het laatste plan biedt een kader en aanzet voor een nieuw bomenbeleid. Teneinde het nieuwe bomenbeleid op te stellen, is in de zomer van 2024 het vorige bomenbeleidsplan geëvalueerd (zie rapport Evaluatie Bomenbeleidsplan 2012-2021 en onderzoek boombedekking, februari 2025). Onderdeel van deze evaluatie waren diverse interviews met o.a. beleidsmedewerkers en beheerders van de gemeente Hardinxveld-Giessendam. Uit deze evaluatie kwamen diverse punten naar voren waarover vragen bestaan en waarop het huidige boombeleidsplan aangescherpt kan worden. Deze startnotitie beschrijft het proces om samen met college en raad het bomenbeleidsplan te actualiseren.

2 Aangehaakt beleid

De gemeenteraad heeft beleid vastgesteld wat raakt aan en aanknopingspunten geeft voor het nieuwe bomenbeleid. De belangrijkste gerelateerde beleidsstukken zijn: het Groenbeleidsplan 2022-2023, de Regionale Adaptatie Strategie (RAS), het Participatiebeleid, de Groeiagenda Natuurinclusief Zuid-Holland en de Basiskwaliteit Natuur van Provincie Zuid-Holland.

Groenbeleidsplan 2022-2032

Het groenbeleidsplan 2022-2032 van de gemeente Hardinxveld-Giessendam is gericht op het koesteren en verbeteren van zowel het huidige als het nieuwe groen, met als doel een gezonde, leefbare, aantrekkelijke en toekomstbestendige woon- en werkomgeving. De groenvisie is verdeeld in vier thema's: samenwerking met inwoners (participatie), het creëren van een aantrekkelijk dorp, het realiseren van een klimaatbestendige gemeente en het vergroten van biodiversiteit binnen en buiten het dorp.

Het beleid voor bomen is gericht op het beschermen van bestaande bomen, het bevorderen van biodiversiteit, het aanmoedigen van participatie van inwoners bij het groenbeheer en het aanpassen van de inrichting en het beheer van groeiplaatsen om bomen beter te laten ontwikkelen. Het adoptieplan voor bomen is een specifiek beleidsinstrument om de betrokkenheid van inwoners bij het groenbeleid te vergroten en om de groene uitstraling in dichtbebouwde gebieden te behouden. Er zijn een aantal beleidsregels aangaande bomen vastgesteld:

- Het beleid omvat het één-op-één vervangen van bomen die worden gekapt en de overweging om in de toekomst deze vervanging te baseren op kroonvolume van de gekapte boom. Dit geldt alleen voor bomen waar een vergunning voor wordt aangevraagd en kan zowel gemeentelijk als particulier zijn.
- Er wordt gebruik gemaakt van het Handboek Bomen van het Norminstituut Bomen voor de inrichtingsvereisten van groeiplaatsen, wat bijdraagt aan de ontwikkeling van bomen tot volwassen exemplaren.

- De gemeente streeft naar diversiteit in het bomenbestand om de kwetsbaarheid voor ziektes en aantastingen te verminderen.
- Er is een adoptieplan voor bomen opgesteld, waarbij inwoners een gratis boom kunnen krijgen om te planten op particuliere grond.
- Het Groenbeleidsplan 2022-2032 bevat een afwegingskader om duidelijkheid te verschaffen bij situaties waar er een conflict kan ontstaan tussen de belangen van groenbehoud (met name bomen) en de verduurzaming van de energievoorziening door middel van zonnepanelen.

Regionale Adaptatie Strategie (RAS)

In de werkregio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, bestaande uit de regiopartners gemeente Alblaserdam, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Molenlanden, Papendrecht, Sliedrecht, Vijfheerenlanden, waterschap Rivierenland en de provincies Utrecht en Zuid-Holland, is in 2021 de Regionale Adaptatie Strategie (RAS) vastgesteld. Het doel van de RAS is om te komen tot klimaatadaptatieve maatregelen die de klimaateffecten wateroverlast, overstromingen, droogte en hitte voorkomen of beperken. Zo geeft de RAS richting aan hoe de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden zich gaat voorbereiden op het veranderende klimaat vanaf nu naar het jaar 2050 en hoe de regiopartners elkaar kunnen ondersteunen in deze gemeenschappelijke opgave.

Participatiebeleid

De gemeente heeft een participatienota.

Groeiagenda natuurinclusief Zuid-Holland en Basiskwaliteit Natuur

In juli 2024 heeft de Provincie Zuid-Holland de Groeiagenda vastgesteld. Dit is een regionale uitwerking van de landelijke Agenda Natuurinclusief 2.0 en geeft invulling aan natuurinclusief werken en ontwikkelen. Daarnaast bevordert het samenwerking op dit vlak.

De Provincie Zuid-Holland werkt ook aan de Basiskwaliteit Natuur met als doel om te zorgen dat algemene soorten algemeen blijven en om invulling te geven aan soortenbescherming middels 40 icoonsoorten.

3 Inhoudelijk doel actualiseren bomenbeleidsplan

Zoals eerder benoemd, bleek uit de evaluatie van het voormalige bomenbeleid dat er diverse vragen bestaan en onderwerpen zijn waar het bomenbeleid onvoldoende invulling aan gaf. In het volgende bomenbeleidsplan dienen duidelijke keuzes te zijn gemaakt met betrekking tot deze onderwerpen. Hieronder staan vijf discussie vragen die met de raad worden besproken. De discussie met de raad vangt aan met het bepalen van de positie van de raad in zake de waarde van bomen voor onze gemeente. Dit zijn een aantal voordelen van bomen:

- Gezondheid: in bomenrijke omgevingen zijn mensen gezonder. Bomen hebben een reinigende werking op de lucht, dempen klimaateffecten en zorgen voor een groene ontspannende omgeving.
- Aantrekkelijker voor kopers om een woning te kopen in een groen ingerichte openbare ruimte
- Esthetische en cultuurhistorische waarde: Bomen dragen bij aan de schoonheid van de omgeving en verbeteren het uitzicht en geven karakter aan de kernen en het landschap.
- Biodiversiteit: Bomen bieden habitat en voedsel voor verschillende diersoorten, waardoor de biodiversiteit toeneemt.

- Verhoogde vastgoedwaarde: Eigendommen in de nabijheid van bomen en groenvoorzieningen hebben vaak een hogere waarde en zijn.

20-03-2025

Versie D1

Regelgeving behoud bomen bij projecten

Situatieschets:

Doordat de gemeente kap vrij laat (geen vergunningsplicht buiten Groene Kaart) raakt de gemeente pas vrij laat bij projecten wordt betrokken. Het gevolg is dat bomen vaak worden geruimd voorafgaand aan de uitvoering van projecten. Wat je verliest aan bomen, krijg je niet meer zomaar terug.

Reden tot discussie:

De gemeente heeft het streven om te vergroenen, zowel door het behoud van bestaand groen als aanplant van nieuw groen. Hier ligt een kans voor de gemeente om meer controle uit te oefenen op het behouden van bestaande bomen. Dit vraagt ook meer regelgeving vanuit de gemeente.

Voors & tegens:

- + Meer inspraak in het wel/niet vellen van bomen voorafgaand aan de uitvoering van projecten, waardoor meer bomen behouden kunnen worden dan nu het geval is.
- Meer inspanning vanuit de gemeente nodig, want eerder aanhaken bij projecten (al bij de ontwerpfase of eerder).
- Mogelijk langere doorlooptijd voor projecten, doordat grondiger wordt gekeken naar de bestaande bomen en mogelijkheden tot behouden van deze bomen.

Discussievraag:

Wil de gemeente meer controle over het behoud van bestaande bomen in ruimtelijke projecten en zo ja, welke manieren ziet de raad om dit te realiseren?

Doel 1: de mate van controle over het behoud van bestaande bomen bepalen en organiseren.

Stellen bomennorm in procenten in plaats van stuks

Situatieschets:

Het huidige groenbeleid van Hardinxveld-Giessendam kent een bomennorm van minimaal 1 boom per woning bij nieuwbouw (Groenbeleidsplan 2022-2032). Een bomennorm is echter niet eenvoudig, omdat goed moet worden nagedacht over de haalbaarheid en toepasbaarheid per soort gebied (openbaar terrein, particulier terrein, compacte bebouwing, buitengebied, etc.). In een aantal situaties knelt deze norm dan ook.

De provincie Zuid-Holland zet steeds meer in op een natuur-inclusieve leefomgeving en wil een Basiskwaliteit Natuur garanderen. Met het oog op de natuurdoelen van de provincie kan ook gekozen worden voor een norm in de vorm van een te bereiken bedekkingspercentage met boomkronen. Dit biedt meer vrijheid bij het kiezen van een locatie van bomen, type bomen en een aantal bomen.

Reden tot discussie:

Door een bomennorm te stellen in % bedekking boomkroon in de omgeving van de woning in plaats van stuks per woning, krijgt de gemeente meer een haalbare norm en meer grip op het aandeel bomen en vergroening in de gemeente. Dit draagt positief bij aan de vergroeningsopgave en klimaatadaptatie.

Voors & tegens:

- + Een bomennorm in procenten waarborgt een minimum streven voor het aandeel bomen in de openbare ruimte (stimulans vergroening).

- + Positieve bijdrage aan klimaatadaptatie en biodiversiteit.
- + Deze norm neemt ook gebieden buiten de projectgrens mee.
- Handhaven vergt extra inzet van gemeente.
- In stenige wijken wordt verdere verdichting lastig.
- Weerstand van projectontwikkelaar en bewoners.

20-03-2025

Versie D1

Discussievraag:

Draagt het stellen van een bomennorm positief bij aan de opgaven en ambities van de gemeente? Zo ja, welke randvoorwaarden/uitgangspunten vindt de raad belangrijk bij het stellen van een bomennorm?

Doel 2: de raad kaders laten stellen ten aanzien van het hanteren van een bomennorm.

Contouren Groene kaart aanpassen (vergroten, verkleinen)

Situatieschets:

Bomen en waardevolle structuren binnen het gebied op de Groene Kaart zijn beschermd. De waardevolle structuren zijn nu de oude linten, boerenerven, grotere groengebieden en bufferzones, natuur en belangrijke gemeentelijke boomopstanden. Bomen die niet op de kaart staan, zijn kapvergunningvrij. Dit resulteert in verlies van bomen buiten de Groene Kaart, zeker bij ruimtelijke projecten maar ook op particulier terrein.

Reden tot discussie:

Bomen buiten de Groene Kaart zijn nu niet goed beschermd, waardoor het lastiger is om te borgen dat die bomen zoveel mogelijk behouden blijven wat weer bijdraagt aan de vergroeningsambities van de gemeente. Door de contouren van de Groene Kaart te vergroten, worden meer bomen en groenstructuren beschermd. Door de contouren te verkleinen, ontstaat meer vrijheid voor bewoners en ontwikkelaars.

Voors & tegens:

- + Ruimere contouren draagt bij aan meer behoud van bomen.
- Ruimere contouren vermindert vrijheid van bewoners en ontwikkelaars om bomen te kappen zonder een vergunning aan te hoeven vragen (weerstand).
- Meer inzet gemeente nodig om te handhaven en om vergunningen te verlenen, omdat bij ruimere contouren voor een groter gebied de vergunningplicht geldt.

Discussievraag:

Hoe kijkt de gemeenteraad aan tegen de huidige contouren van de Groene Kaart? Zou de raad deze contouren graag anders zien en zo ja, op welke manier anders?

Doel 3: de raad keuzes laten maken over de grenzen van de Groene Kaart.

Waardevolle bomen opnemen in omgevingsvisie en -plan

Situatieschets:

De waarde van bomen is een belangrijk vertrekpunt bij het maken van beleid en het plannen en inrichten van de buitenruimte. Echter, binnen de gemeente is er nog geen expliciete waarde aan bomen toegekend.

Via de omgevingsvisie kunnen waardevolle bomen worden beschermd. In deze visie kunnen uitgangspunten en regels worden opgenomen waarin het te actualiseren bomenbeleid wordt geïntegreerd. Op dit moment wordt de omgevingsvisie opgesteld. In mei zal een conceptversie aan de gemeenteraad worden gepresenteerd.

Reden tot discussie:

Door de waarde van bomen expliciet te maken, ontstaat meer bewustzijn over het belang van bomen en ontstaat een beter vertrekpunt van waaruit bomen kunnen worden meegenomen in beleid- en planvorming (bijv. Omgevingsvisie en omgevingsplan). Door bomen in een omgevingsplan te beschermen bescherm je niet alleen de boom maar ook de plek waar de boom groeit.

Voors & tegens:

- + Meer richting voor het omgaan met bomen in beleid- en planvorming.
- De waarde van bomen is niet volledig objectief.

Discussievraag:

Hoe ziet de raad de waarde van bomen en wil de raad hier explicieter aandacht aan schenken in beleid, met als startpunt de Omgevingsvisie?

Doel 4: concrete betekenis geven aan de waarde van bomen in de gemeente.

Compensatie bij kap

Situatieschets:

Voor bomen waarvoor een kapvergunning wordt uitgegeven wordt meestal een nieuwe vervangende boom geplant. Dit is echter niet verplicht. Wil de gemeente hier een verplichting voor opleggen? Geldt deze verplichting alleen voor de kapvergunningplichtige bomen of moet dit voor alle te kappen bomen gelden? Geldt dit dan voor iedereen, ook voor kleine percelen, en geldt dit dan één op één of moeten grote bomen extra gecompenseerd worden? En wat als er geen ruimte is voor compensatie?

Reden tot discussie:

Veel andere gemeenten kennen een compensatieplicht bij kap. Moet Hardinxveld-Giessendam hier in mee gaan?

Voors & tegens:

- + Door duidelijker regels op te stellen ten aanzien van de compensatieplicht weten bewoners en ontwikkelaars beter waar zij aan toe zijn.
- + Mogelijk resulteert dit in minder inspanning vanuit de gemeente om bij elke compensatie in overleg te moeten treden hoe deze precies in te vullen.
- + Meer regels = meer handhaven en gelegenheid om met ontwikkelaars en bewoners in gesprek te komen.
- Meer regels = meer handhaven dus hogere kosten.
- Regels kunnen in sommige situaties niet haalbaar/toepasbaar zijn, waardoor dan alsnog maatwerkafspraken betreffende compensatie nodig zijn.

Discussievraag:

Wil de raad algemene regels voor verplichte compensatie van gekapte bomen? Wat is het doel van de compensatie?

Doel 5: de raad kaders en uitgangspunten laten stellen ten aanzien van compensatie bij kap.

4 Participatie

Voor het actualiseren van het bomenbeleid zal geen uitgebreide participatie worden georganiseerd. Dat is deels al gedaan in het groenbeleidsplan en hoeft daarom niet opnieuw te gebeuren. Wel willen we een klankbordgroep instellen die meedenkt over het op te stellen beleid / de voor te leggen varianten. Deze klankbordgroep bestaat onder andere uit mensen van Stichting dorpsbehoud, de Buurt Bestuurt, Natuur- en Vogelwacht De Alblasserwaard, waterschap Rivierenland, de ondernemersvereniging, een bouwer, belangstellende inwoners, etc.

5 Proces en planning

Het proces begint met een opiniërende bijeenkomst van de raad waarin de richting voor en bediscussiëring van diverse thema's centraal staan. Vervolgens wordt het beleid stapsgewijs opgesteld, waarbij de klankbordgroep dient als sparringpartner en tegenlezer. Het streven is om het concept bomenbeleidsplan in september intern te bespreken met de wethouder, in oktober te presenteren aan het college en in november en december te presenteren aan en laten vaststellen door de raad.

Datum	Bijeenkomst		Doel
10 april 2025	Opiniërende De Ontmoeting	Stukken indienen voor 4 maart as	Ophalen bij raad actuele thema's en richting voor uitwerking bomenbeleidsplan
Mei	Klankbordgroep		Informeren
Juni	Klankbordgroep		Verkennen
September	Klankbordgroep		Tegenlezen
14 oktober 2025	Collegevergadering	Stukken indienen voor 7 oktober as	Besluit om plan voor te leggen aan de raad
11 december 2025	Opiniërend Debat en Besluit		Debat over enkele bepalen de onderwerpen en besluit om plan vast te stellen (indien nodig besluit maand later)